

MEÄN VÄYLITTEN JA IHMISTEN PUOLESTA

Maa- ja metsätalousvaliokunta

mmv@eduskunta.fi

Ympäristövaliokunta

ymv@eduskunta.fi

Turtola 26. syyskuuta 2018

Viite : MmV:n lausuntopyyntö 17.9.2018 – E 74/2018 ITÄMEREN LOHIKIINTIÖT 2019

ON LUONNONLOHIEN PUOLUSTAMISEN AIKA

ICES:n tieteellinen neuvonanto lohen kaupallisen meripyynnin katoksi on 63 300 lohta: "*ICES advises that when the maximum sustainable yield (MSY) approach is applied, total commercial sea catch in 2019 should be no more than 116 000 salmon. Applying the same catch proportions estimated from observations in the 2017 fishery, the catch in 2019 would be split as follows: 11 600 unwanted catch (10%; previously referred to as discards) and 104 400 wanted catch (90%; i.e. 55% reported, 6% unreported, and 29% misreported). This would correspond to commercial landings (the reported wanted catch) of 63 300 salmon.*"

ICES tarkentaa, että se tarkoittaa tieteellisessä neuvonannossaan raportoitua haluttua saalista - ei muuta. TAC ei tarkoita kaupallisesta meripyynnistä aiheutuvaa lohen konaiskuolevuutta, joka saisi v. 2019 olla korkeintaan 116 000 lohta. Suomi on sitoutunut ICES:n neuvonantoon, joten Suomen kanta lohi -TAC:ksi Itämeren pääaltaalle ja Pohjanlahdelle [Sub.Div. 22-31] täytyy olla tuo **63 300** lohta.

Euroopan Komissio ei näe tarvetta lohen kantakohtaiseen kalastukseen, vaikka ICES:n mukaan kalastus tulisi järjestää lohikantakohtaisesti: "*ICES advises that management of salmon fisheries should be based on the status of individual river stocks.*" ICES:n sijaan komissio kuuntelee elinkeinokalastusfoorumeita BALTFISH ja BSAC.

Komission mukaan Itämerellä vain yksi kalakanta on alle kestävän enimmäispyynnin MSY -tason rajan, vaikka lähes kaikki lohikannat ovat alle tavoitetason. ICES:n neuvonannon mukaan Itämerellä syönnöstää 18 luonnonlohikantaa, jotka eivät tule saavuttamaan 75 %:n poikastuotantotasoa. Riittävän poikastuotantotason saavuttaminen on epätodennäköistä neljällä lohikannalla ja todennäköistä vain seitsemällä lohikannalla.

Komissio puhuu ristiriitaisesti kalakannoista, "*jotka ovat biomassan suhteen turvallisten rajojen alapuolella*". Komissio arvioi lohta biomassana samalla tavoin kuin arvioidaan merellä kutevien pelagisten silakoiden ja turskien merikantoja. MMM nostaa 13.09.2018 perusmuistiossaan lohisaaliin tavoitetason komission jo 7 vuotta vanhaan työlukuun F= 0,1. ICES:n tutkijoiden mukaan luku ei ole tutkimuksen asettama. Lohen meripyynnin määrittäminen yhdellä koko merialueen F -arvolla on vastoin biologista faktaa. Lohi ei ole yhtenäinen kalavara.

Lohi on kutujokiensa kala, josta on erikseen säädetty YK:n merioikeussopimuksen V osan 66 artiklalla, jolla Suomessa on lain asema [50/1996 ja 524/1996]. Suomi on sitoutunut Valtioneuvoston periaatepäätöksellä tavoittelemaan jokien 80 %:n poikastuotantotasoa EU -tasolla [Lohi- ja meritaimenstrategia]. MMM:n perusmuistion sanomassa ei näy merkkiäkään näistä [MMM2018-00578, 13.9.2018].

Enää ei riitä, että "*Suomi nostaa sopivissa asiayhteyksissä esiin lohen sekakantakalastuksen ongelmat*". Eduskunta voi nyt edellyttää vastuuministeriöltä suoraa ja aktiivista toimintaa Itämerellä syönnöstävien lohikantojen sekakantakalastuksen lopettamiseksi, mikä parhaiten sujuu yhteistyössä Ruotsin kanssa.

Salakalastus ei ole syy lohen kalastusmahdollisuuksien lisäämiseen.

Kalaa ei voi tappaa kahdesti. Kun ihminen syyllistyy lohen ylipyyntiin, lohi on täysin syytön osapuoli. Luonnonlohikantoja ei voi rankaista siitä, että ihminen harjoittaa laitonta, raportoimatonta ja väärin raportoitua meripyyntiä. Kaikki Itämeren merialueilla pyytävät ammattikalastajat ovat samassa veneessä. Sitä todistavat heidän yhteistyöfooruminsa, kuten IBSFC, BSRAC / BSAC ja BALTFISH. Kaiken laittoman meripyynnin kitkemiseen on ollut aikaa vuodesta 1973 (45 v), jolloin Itämeren kalastuksen säätelystä sovittiin nk. Gdanskin sopimuksella 13.9.1973 – Puola oli IBSFC:n perustajajäsen.

Tutkijoilta saadun arvion mukaan puolalainen pitkäsiimavene voi yhden yön aikana saada yli 100 lohta, keskipaino n. 5 kg. Nettopaino n. 3,7 kg kalalta, savustettuna vielä vähemmän. Tanskalainen Ole Holmgaard Jensen sai viime heinäkuussa mitättömän sakkotuomion v. 2014 uudelleen pakkaamastaan ja Australiaan myymästään 174 000 kg:n erästä puolalaista lohta [≈ 50 000 lohta]. Puolan raportoimalla lohisaaliilla se tarkoittaa Puolan seitsemän vuoden lohisaalista, mikä tietystikään ei voi olla totta.

Ole Holmgaard Jensen´in kalatukku myi laittomasti pyydettyä lohta niinkuin ovat myyneet niin monet muut Itämeren alueen kalatukut. Laiton lohenpyynti ei kuitenkaan ole yksistään puolalaisten ´juttu´. Lohen laitonta, raportoimatonta ja väärin raportoitua meripyyntiä [IUU -fishing] tapahtuu koko ajan koko Itämeren alueella, **myös Suomessa**.

Raportoimatonta lohenkalastusta ohi Suomen lohikiintiön harjoitetaan yleisesti kaupallisten kalastajien toimesta Pohjanlahden rannikolla, josta MMM kirjoittaa: "*Itämerenlohta pyydetään merialueiden ulkopuolella kaupallisesti lähinnä Kemijoen ja Iijoen suualueilla. Jokialueilla ei sovelleta EU:n yhteistä kalastuspolitiikkaa ja sen mukaisia kalastuskiintiöitä ja valvontatoimia. Jokialueilta saadaan kuitenkin saaliiksi olennaisia määriä lohia ja ne päätyvät kalakauppaan samalla tavalla kuin mereltä saaliiksi saadut ja kiintiöihin kuuluvat lohet.*" [2018-0315-HE-ykplainmuutos- Lausunnoille s.7, 6a§].

Suomi ei raportoi kiintiöilmoituksessa kaikkia lohia, jotka on pyydetty merenpinnan tasolta kaupallisten kalastajien toimesta merellisiä aluksia käyttäen. Osaa rannikolla tapahtuvasta lohenkalastuksesta kutsutaan jokikalastukseksi ja jätetään sen varjolla raportoimatta. MMM toteaa: "*Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen kalastusmahdollisuuksien pienentyminen vaikuttaisi kaupallisten kalastajien toimintamahdollisuuksiin, koska Suomen kyseinen lohikiintiö vuodelle 2018 on lähes täyttynyt.*" [MMM2018-00578, 13.9.2018].

Vastuuministeriön elinkeinokalataloutta puolustavat virkamiehet eivät kanna huolta lohesta, vaan ajavat ainoastaan merikalastajien etua. On suorastaan skandaali, mikäli elinkeinokalataloutta johtavat virkamiehet näkevät lohikiintiön täyttymisen uhkana tulevalle kiintiölle ja sen vuoksi osa saaliista merkitään ja osaa ei?! On oltava rehellinen: merialueilla ja rannikolla ei voi olla jokikalastusta, eikä samanlaisella elinkeinokalastuksella kaksia sääntöjä, kuten ministeriö valmistelee [em. 2018-0315-HE-ykplainmuutos].

Laittomasta lohenkalastuksesta on Suomessa jääty kiinni joka vuosi. Laiton lohenkalastus tapahtuu usein ammattikalastajien pyydyksillä kuten jo kymmenen vuotta sitten kielletyillä ajoverkoilla. Länsi-Suomen merivartiosto toteutti 17.5.-16.7.2018 lohenkalastuksen tehovalvonnan valvonta-alueellaan yhteistoiminnassa Varsinais-Suomen ELY-keskuksen kanssa. Tehovalvonta johti useisiin jatkotoimenpiteisiin viranomaisten toimesta. Suoritettu tehovalvonta osoitti, että lohta pyydetään Suomessa tänäkin vuonna laittomasti [raja.fi].

Laiton kalastus kannattaa, koska sanktioita ei ole. Jos laiton saalis on 100 lohta, joilla ei ole minkäänlaista sanktioarvoa, sanktiot ovat niin pienet (100x0,- euroa on nolla euroa), ettei valvontaviranomaisella riitä siihen mielenkiintoa. Lohi ja meritaimenstrategiassa sovitut sanktioarvotoimet eivät etene vastuuministeriössä. Lohen laiton ja raportoimaton kalastus ei lopu, ellei Eduskunta oikeasti puutu siihen.

Lohi on aluepolitiikkaa. Lohi on aluepolitiikkaa myös Suomessa.

MMM uhkaa suhteellisen vakauden vääristymisellä, jos väärinraportoitu lohimäärää otettaisiin v. 2019 TAC:ssa huomioon ja "*hyväksyttäisiin Puolan kiintiöksi 36 530 lohta, joka otettaisiin muiden jäsenvaltioiden kaupallisten kalastajien kiintiöistä. Kyseisen arvioidun määrän suurentuminen ja hyväksyminen sellaisenaan voisi jopa johtaa siihen, että muille jäsenvaltioille ei jäisi lainkaan lohikiintiötä.*"

MMM priorisoi kalastusta kalakantoja tärkeämmäksi. Perämeren jokien luonnonlohikannat eivät kestä nykyistä lainsäätelyä: uusi kalastuslaki 379/2015, YKP:n kansalli-

seksi toimeenpanolaiksi nimetty 1048/2016 ja Valtioneuvoston lohiasetus 236/2017 suosivat liiaksi merialueiden elinkeinokalastajien sekakantakalastusta. Eduskunta antoi Ahvenanmaan maakunnalle hyvin kyseenalaisen 8,4 %:n etuoikeuden loheen.

Suomen lohen merikalastus v. 2017 oli 910 000 €. Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin tutkimuksen mukaan kalastusmatkailu toi v. 2017 Tornionjoelle 10,8 miljoonan euron aluetaloudellisen hyödyn. Yhden lohen arvoksi laskettiin 1320,- €. Sen sijaan, että Perämeren jokien lohi pääsisi kutujokiinsa ja toisi kymmenien-satojen kertaisen hyödyn kutujokien alueille, se ryöstetään tai pyydetään erioikeuksilla merellä. Samalla kuin merikalastusta priorisoidaan, diskriminoidaan jokivarsia kymmen-satakertaisesti.

Suomi päättää itse kansallisen lohikiintiön kalastamisesta

Merialueiden ylipyynnin vuoksi Perämeren jokiin ei pääse riittävästi lohta. Lohi- ja meritaimenstrategiassa, Valtioneuvoston periaatepäätös 16.10.2014, asetettiin Tornionjoelle tavoitetaso: "*Tornionjoen ja Simojoen smolttituotannolle asetetaan 80 % minimitavoite 25 % riskitasolla ja sitä vastaava kutukantatavoite lohen määränä. Tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan neljän perättäisen vuoden liukuvana keskiarvona. Suomi pyrkii vaikuttamaan lohisuunnitelmaan siten, että smolttituotannon tavoitteeksi EU tasolla tulisi 80 %.*"

ICES WGBAST Report 2018: "*In 2017, the total amount of spawners entering the river mouth probably was somewhere between 74 000–55 000 individuals. By subtracting the river catch from this number, the 2017 spawning population in the Tornionjoki is estimated to be 25–29% smaller (34 000–41 000 spawners).*" Viime vuosina mystisen lohikuolleisuuden on arvioitu vähentäneen kudulta tuhansia emokaloja. Tutkijoiden sähkökalastuksella tänä vuonna keräämät tiedot kertovat seuraukset konkreettisesti: nollikkaita oli poikkeuksellisen vähän.

Valtioneuvosto lopetti v. 2017 kalastuskauden alla lohenkalastuksen ehdottomat kevätkalastuskiellot ja niiden aikarajat, jotka olivat pelastaneet Perämeren jokien luonnonlohikannat. Valtioneuvosto aikaisti lohenkalastusta lähes kahdella kuukaudella. Seuraukset näkyivät heti: v. 2017 Tornionjokeen pääsi vain 41 tuhatta lohta, tänä kesänä alle 47 tuhatta. Emokalat jäivät merelle, kossit nousivat jokeen. Väärän valinnan lisäksi M-74 oireyhtymä tappaa nyt jopa puolet lohenpoikasista niiden ruskuaispussivaiheeseen.

Tämä tarkoittaa, että Tornionjoen tavoitetasoksi lohi- ja meritaimenstrategiassa asetetun 58 000 terveen kutulohen sijaan nyt tarvitaankin kaksinkertaisesti (116 000 +/- 25%) emokaloja [*spawners*] kutukannan turvaamiseksi tavoitetason mukaisesti. Lainmuutosten jälkeisten kahden viimeisen vuoden aikana Itämeren terveimmän ja merkittävimmän luonnonlohikannan, Tornionjoen lohen, kutukantatavoitetasosta on toteutunut vain kolmannes. Tornionjoki on näyttänyt potentiaalinsa; nykysäätelyllä se ei pääse lähelläkään EU:n MSY-tavoitetasoa. Lohi ei ole ehtymätön luonnonvara. On noudatettava varovaisuusperiaatetta.

Lohi on Eduskunnan käsissä. Eduskunta voi korjata virheet, jotka tehtiin v. 2017 alla. Lohen meripyynnin aikaistaminen oli virhe. Lohen kevätkalastuskielto ja sen aikarajat osoittautuivat vuosikymmenien aikana toimivaksi ratkaisuksi. Emokalat pääsivät jokiin ja lohikannat kehittyivät. On kannettava vastuu. Kevätkalastuskielto ja sen aikarajat 266/1998 on palautettava käyttöön jo ensi kesäksi. Suomen Eduskunnan ei tarvitse tanssia elinkeinokalastusfoorumeitten BALTFISH ja BSAC tahtiin. Suojelun kohde on jokien lohi; ei Ahvenanmaan eikä muiden etu, ei Selkämeren, eikä Merenkurkun elinkeinokalastus, ei politiikka.

On Perämeren jokien luonnonlohien puolustamisen aika.

Kunnioittavasti

Kalervo Aska, pj.
Tornio-Muoniojokiseura ry

jokiseura@tornionjoki.fi
www.jokiseura.fi

Kunnioitamme, mutta samalla ihmettelemme valiokunnan meille välittämää mutta MMM:n esittämää vaiteliaisuuspyyntöä Suomen neuvotteluvaran paljastumisen estämiseksi. Oikeuskansleri Jaakko Jonkan mukaan julkisuuslain lähtökohtana on julkisuusperiaate: asiakirjojen julkisuus on pääsääntö ja salassapito on poikkeus, jota tulee tulkita suppeasti. Näemme, että asioiden julkisuus on tappio korruptiolle. Suomi on muiden valtioiden kanssa (mm. BALTFISH) valmistellut Itämeren kalastuskiintiöasiaa. Emme näe, että tavoitteiden julkistamisella aiheutettaisiin vahinkoa Suomen edulle, tai julkistamisella uhattaisiin julkisuuslaissa tarkoitettuja suhteita toiseen valtioon. Huomautamme, että kutujokien asukkaat ovat täysin ulkona komission valmistelusta. Kuinka kauan meidän pitääolla vaiti omassa asiassamme, jonka valmisteluun komissiossa emme ole voineet osallistua. Komissio, joka ei ymmärrä, että lohi on jokinen luonnonvara, ei ota huomioon, että Rion sopimuksen mukaan Komission tulisi "*suojella ja rohkaista biologisten luonnonvarojen perinteistä käyttöä vanhojen kulttuurien käytännön mukaisesti tavalla, joka soveltuu suojelun ja kestävän käytön edellytyksiin.*" [Art 10.C] –Rion sopimuksen perusteella meillä lohien kutujokien varsien ihmisillä on selkeästi käyttöön liittyvää puhevaltaa.

Oikeuskansleri Jaakko Jonkka lausui ratkaisussaan 15.3.2013 OKV/1131/1/2011:

"Suomen viranomaisen hallussa oleviin EU-asiakirjoihin sovelletaan Suomen julkisuuslainsäädäntöä, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999). Se toteuttaa yleislakina perustuslain 12 §:n 2 momentissa säädettyä oikeutta saada tieto viranomaisen julkisesta asiakirjasta. Julkisuuslaissa tarkoitettuja viranomaisen asiakirjoja ovat viranomaisen itsensä laatimat EU-asioita koskevat asiakirjat ja viranomaisen hallussa olevat muut EU-asioita koskevat asiakirjat.

Julkisuuslain lähtökohtana on julkisuusperiaate: asiakirjojen julkisuus on pääsääntö ja salassapito on poikkeus, jota tulee tulkita suppeasti. Tiedonsaantioikeutta voidaan perustuslain mukaan rajoittaa vain laissa määriteltyjen, välttämättömäksi katsottujen etujen turvaamiseksi. Julkisuuslain 24 §:ään sisältyvät yleiset säännökset asiakirjojen salassapitovelvoitteista. EU-asiakirjojen julkisuuden määräytymisen kannalta keskeisin salassapitosäännös on lain 24 §:n 1 momentin 2 kohta. Se koskee muun muassa asiakirjoja, jotka koskevat Suomen suhteita toiseen valtioon tai kansainväliseen järjestöön. Mainitut asiakirjat on salassa pidettäviä, jos tiedon antaminen niistä aiheuttaisi vahinkoa tai haittaa Suomen kansainvälisille suhteille tai edellytyksille toimia kansainvälisessä yhteistyössä. Salassapitovelvollisuus on ilmaistu vahinkoedellytyslausekkeella, joka sisältää julkisuusolettaman: asiakirja on salassa pidettävä vain niiltä osin kuin tiedon antaminen siitä voi aiheuttaa säännöksessä ilmaistun vaikutuksen.

Kansainvälisiin sopimusneuvotteluihin liittyvät kansalliset asiakirjat kuten perusmuistiot sisältävät tyypillisesti sellaisia tietoja, joiden julkitulon katsotaan voivan vaikeuttaa neuvottelutavoitteiden saavuttamista. Näissä asioissa valtioneuvosto voi pyytää eduskuntaa noudattamaan vaiteliaisuutta asian käsittelyssä. Vaiteliaisuuspyyntö on yksilöitävä ja perusteltava. Pyynnön hyväksyessään eduskunta noudattaa vaiteliaisuutta myös sille toimitettujen asiakirjojen osalta. Asiakirjoihin sisältyvät Suomen kannat ovat yleensä julkisia. Julkisuuslaki kuitenkin mahdollistaa niidenkin salassapidon silloin, kun se on perusteltua Suomen neuvotteluaseman takia, jos Suomen kantaa ei esim. ole mahdollista ilmaista ilmaisematta samalla salassa pidettäväksi säädettyä tietoa."